Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
MACIEJ SZPUNAR
prednesené 25. októbra 2018 [1]

Vec C-469/17

Funke Medien NRW GmbH
proti
Bundesrepublik Deutschland

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor, Nemecko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Autorské práva a s nimi súvisiace práva – Právo rozmnožovania – Právo verejného prenosu diel a právo sprístupňovania predmetov ochrany verejnosti – Výnimky a obmedzenia – Spôsoby prebratia členskými štátmi – Posúdenie s ohľadom na základné práva – Výlučný charakter“

Úvod

1. „Na západe nič nového“ znela pravdepodobne najznámejšia vojenská správa v histórii literatúry. Táto veta, ktorá sa uvádza v rovnomennom románe Ericha Mariu Remarqua [2], bola spolu s celým dielom prirodzene chránená autorským právom. V konaní v tejto veci sa Súdnemu dvoru predkladá zložitejšia otázka: môže byť vojenská správa, ktorá nie je fiktívna, ale skutočná, chránená autorským právom harmonizovaným v práve Únie rovnako ako ostatné literárne diela?

2. V rámci tejto otázky sa vynárajú dva problémy: po prvé spĺňa takáto správa požiadavky, ktoré musí spĺňať text na to, aby ho bolo možné považovať za dielo spôsobilé ochrany autorským právom, ak takéto požiadavky vyplývajú jednak zo samotnej povahy autorského práva, ale aj z judikatúry Súdneho dvora? Po druhé treba zohľadniť aj iné skutočnosti, najmä slobodu prejavu chránenú Chartou základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“), aby sa takáto ochrana oslabila, resp. úplne vylúčila? Podľa môjho názoru je nevyhnutné odpovedať na obidve tieto otázky, aby sa vnútroštátnemu súdu poskytla užitočná odpoveď.

1 Jazyk prednesu: francúzština.

2 REMARQUE, E. M.: *Im Westen nichts Neues*. Berlin: Propyläen Verlag, 1929.

Právny rámec

Právo Únie

3. Článok 2 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2001/29/ES z 22. mája 2001 o zosúladení niektorých aspektov autorských práv a s nimi súvisiacich práv v informačnej spoločnosti[3] stanovuje:

„Členské štáty ustanovia výlučné právo udeliť súhlas alebo zakázať priame alebo nepriame, dočasné alebo trvalé rozmnožovanie akýmkoľvek spôsobom a akoukoľvek formou, v celku alebo v časti:

a) pre autorov k ich dielam,

…“

4. Článok 3 ods. 1 tejto smernice stanovuje:

„Členské štáty poskytnú autorom výlučné právo udeliť súhlas alebo zakázať akýkoľvek verejný prenos ich diel, či po drôte alebo bezdrôtovými prostriedkami vrátane sprístupňovania ich diel verejnosti takým spôsobom, aby verejnosť k nim mala prístup z miesta a v čase, ktoré si sama zvolí.“

5. Podľa článku 5 ods. 3 písm. c) a d) tejto smernice:

„Členské štáty môžu zabezpečiť výnimky alebo obmedzenia práv poskytnutých podľa článkov 2 a 3 v nasledujúcich prípadoch:

…

c) rozmnoženie v tlači, verejný prenos alebo sprístupňovanie zverejnených článkov o bežných hospodárskych, politických alebo náboženských témach alebo vysielaných diel alebo iných predmetov ochrany toho istého charakteru, v prípadoch, keď takéto použitie nie je výslovne vyhradené a pokiaľ je označený zdroj vrátane mena autora alebo použitie diel alebo iných predmetov ochrany v súvislosti so spravodajstvom o bežných udalostiach v rozsahu oprávnenom informatívnym účelom a pokiaľ je označený zdroj vrátane mena autora, ak sa neukáže, že to nie je možné;

d) citácie na účely napríklad kritiky alebo zhrnutia za podmienky, že sa vzťahujú na dielo alebo iný predmet ochrany, ktoré už boli v súlade so zákonom sprístupnené verejnosti, že je označený zdroj vrátane mena autora, pokiaľ sa neukáže, že to nie je možné a že ich použitie je v súlade so prípustnou praxou a v takom rozsahu, aký sa vyžaduje na tento osobitný účel;

…“

Nemecké právo

6. Smernica 2001/29 bola do nemeckého práva prebratá na základe Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte – Urheberrechtsgesetz (zákon o autorskom práve a súvisiacich právach) z 9. septembra 1965 (ďalej len „UrhG“). § 2 tohto zákona upravuje kategórie chránených diel. Podľa § 2 ods. 2:

„Za diela podľa tohto zákona sa považujú výlučne výsledky osobnej duševnej tvorby“

3 Ú. v. ES L 167, 2001, s. 10; Mim. vyd. 17/001, s. 230.

7. Čo sa týka ochrany úradných textov, § 5 uvedeného zákona znie takto:

„1. Zákony, dekréty, nariadenia alebo úradné stanoviská a rozhodnutia a odôvodnenia rozhodnutí nie sú chránené autorským právom.

2. Autorské právo nechráni ani iné úradné texty, ktoré boli v záujme riadnej správy sprístupnené verejnosti na informačné účely; ustanovenia § 62 ods. 1 až 3 a § 63 ods. 1 a 2 týkajúce sa zákazu úprav diela a uvedenia zdroja sa uplatnia *mutatis mutandis*.

…“

8. Právo autorov na rozmnoženie diela a jeho verejný prenos je chránené podľa § 15 ods. 1 a 2 UrhG, zatiaľ čo výnimky týkajúce sa správ o aktuálnych udalostiach alebo citácií sú upravené v § 50 a § 51 tohto zákona.

Skutkové okolnosti, konanie a prejudiciálne otázky

9. Žalobkyňa, Bundesrepublik Deutschland (Spolková republika Nemecko), vypracováva každý týždeň správu o situácii týkajúcej sa nasadení vojakov (Spolkovej armády, Nemecko) v zahraničí a vývoja v oblasti nasadenia. Tieto správy sa vyhotovujú pod názvom „Unterrichtung des Parlaments“ („informácie pre parlament“ ďalej len „UdP“) a zasielajú sa vybraným poslancom Bundestag (Spolkový snem, Nemecko), odborom na spolkových ministerstvách, ako aj Bundesministerium der Verteidigung (Spolkové ministerstvo obrany, Nemecko) a iným spolkovým ministerstvám, ako aj útvarom podriadeným Spolkovému ministerstvu obrany. UdP sa považujú za „utajované dokumenty – obmedzený prístup“, s najnižším stupňom utajenia. Žalobkyňa súbežne vydáva skrátené znenia UdP pod názvom „Unterrichtung der Öffentlichkeit“ (informácie pre verejnosť; ďalej len „UdÖ“).

10. Žalovaná, Funke Medien NRW GmbH (ďalej len „Funke Medien“), ktorá je spoločnosťou založenou podľa nemeckého práva, prevádzkuje internetový portál denníka *Westdeutsche Allgemeine Zeitung*. Žalovaná 27. septembra 2012 požiadala o sprístupnenie všetkých UdP, ktoré boli vydané počas obdobia od 1. septembra 2001 do 26. septembra 2012. Táto žiadosť bola zamietnutá s odôvodnením, že zverejnenie informácií by mohlo mať nepriaznivý vplyv na záujmy spolkovej armády, ktoré sú citlivé z hľadiska bezpečnosti. Žalovaná však neznámym spôsobom získala veľkú časť UdP a viaceré z nich uverejnila pod názvom „Afghanistan-Papiere“ (dokumenty o Afganistane).

11. Spolková republika Nemecko, ktorá sa domnievala, že Funke Medien porušila jej autorské práva k týmto správam, podala na túto spoločnosť žalobu o zdržanie sa protiprávneho konania, ktorej Landgericht (krajinský súd, Nemecko) vyhovel. Odvolanie podané Funke Medien odvolací súd zamietol. Vo svojom opravnom prostriedku „Revision“ sa Funke Medien pridŕža svojich návrhov, ktorými aj naďalej požaduje, aby súd žalobu o zdržanie sa protiprávneho konania zamietol.

12. Za týchto podmienok Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor, Nemecko) rozhodol prerušiť konanie a predložiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Ponechávajú ustanovenia práva Únie týkajúce sa výlučného práva autorov na rozmnožovanie [článok 2 písm. a) smernice 2001/29] a na verejný prenos ich diel vrátane sprístupňovania verejnosti (článok 3 ods. 1 smernice 2001/29), ako aj výnimky alebo obmedzenia týchto práv (článok 5 ods. 2 a 3 smernice 2001/29) diskrečnú právomoc pri ich preberaní do vnútroštátneho práva?

2. Akým spôsobom treba pri stanovení pôsobnosti výnimiek alebo obmedzení výlučného práva autorov na rozmnožovanie [článok 2 písm. a) smernice 2001/29] a na verejný prenos ich diel vrátane sprístupňovania verejnosti (článok 3 ods. 1 smernice 2001/29), ktoré sú stanovené v článku 5 ods. 2 a 3 smernice 2001/29, vziať do úvahy základné práva podľa Charty?

3. Môžu základné práva na informácie (článok 11 ods. 1 druhá veta Charty) alebo na slobodu tlače (článok 11 ods. 2 Charty) odôvodniť výnimky alebo obmedzenia výlučného práva autorov na rozmnožovanie [článok 2 písm. a) smernice 2001/29] a na verejný prenos ich diel vrátane sprístupňovania verejnosti (článok 3 ods. 1 smernice 2001/29) nad rámec výnimiek a obmedzení, ktoré sú stanovené v článku 5 ods. 2 a 3 smernice 2001/29?“

13. Návrh na začatie prejudiciálneho konania bol Súdnemu dvoru doručený 4. augusta 2017. Písomné pripomienky predložili Funke Medien, nemecká a francúzska vláda, vláda Spojeného kráľovstva, ako aj Európska komisia. Tieto dotknuté osoby boli zastúpené aj na pojednávaní, ktoré sa konalo 3. júla 2018.

Analýza

Prípustnosť prejudiciálnych otázok

14. Spor vo veci samej sa týka verejného prenosu UdP, uskutočneného spoločnosťou Funke Medien, teda pravidelných informačných správ o nasadení spolkovej armády v zahraničí, ku ktorým má Spolková republika Nemecko údajne autorské práva. Presný obsah týchto dokumentov nám nie je známy, pretože Funke Medien musela stiahnuť tieto dokumenty zo svojej internetovej stránky. Možno sa však oboznámiť s obsahom UdÖ, teda verejnej verzie UdP. Na pojednávaní sa účastníci konania nezhodli na tom, aké rozdiely existujú medzi týmito dvomi verziami správ: podľa nemeckej vlády sú UdP omnoho objemnejšie ako UdÖ, kým podľa Funke Medien obsahujú UdP len o niečo viac informácií ako UdÖ. Bez ohľadu na to, skutočnosť, že Funke Medien sa rozhodla zverejniť UdP, ktoré sa jej podarilo získať, naznačuje, že pokiaľ ide o poskytované informácie, tieto dve verzie sa od seba líšia. Podľa môjho názoru však možno predpokladať, že hoci sú informácie uvedené v UdP podrobnejšie, spôsob ich prezentácie (ich vyjadrenie, aby som použil terminológiu autorského práva), je v oboch prípadoch rovnaký. S ohľadom na tento spôsob prezentácie, ktorý vyplýva z UdÖ, mám závažné pochybnosti o tom, že predmetné dokumenty sa majú považovať za diela, na ktoré sa vzťahuje ochrana podľa autorského práva. Ide totiž o dokumenty výlučne informatívnej povahy, ktoré sú formulované dokonale neutrálnym a štandardným spôsobom podrobne opisujúcim udalosti alebo poskytujúcim informácie o tom, že nedošlo k nijakej okolnosti, ktorá by si zasluhovala pozornosť. [4]

4 Ako príklad budem citovať výňatok z poslednej UdÖ, ktorá bola dostupná v čase prípravy týchto návrhov, UdÖ č. 36/18 z 5. septembra 2018. Na prvej strane tohto dokumentu je vyobrazená schematická mapa časti sveta znázorňujúca krajiny, v ktorých sa nemecká armáda zapája do misií. Za takouto mapou nasleduje zoznam týchto misií. Následne sa uvádzajú informácie v poradí podľa jednotlivých misií, napríklad:

15. Ako všeobecná zásada sa však pripúšťa, že autorské právo nechráni myšlienky, ale spôsob ich vyjadrenia. Myšlienky sú v zmysle obvyklej formulácie voľne dostupné [5] v tom zmysle, že si ich nemožno privlastniť formou autorského práva, na rozdiel najmä od patentov a úžitkových vzorov, ktoré chránia myšlienky, vynálezy a pod. Autorské právo poskytuje ochranu iba spôsobu, akým boli myšlienky vyjadrené v podobe diela. Myšlienky ako také, ktoré nesúvisia s akýmkoľvek dielom, teda možno rozmnožovať a šíriť bez akýchkoľvek obmedzení.

16. Takéto vylúčenie myšlienok z pôsobnosti ochrany autorského práva zahŕňa „nespracované“ informácie, t. j. informácie prezentované v pôvodnej podobe. Aj keď môžu mať takéto informácie podobu textu, ide len o základný text, ktorého obsah sa obmedzuje iba na odpoveď na tri základné otázky: kto? čo? kedy? Spôsob vyjadrenia informácií, ktorý nie je ničím obohatený, preto splýva so samotnou informáciou. Privlastnenie si vyjadrenia prostredníctvom autorského práva by teda viedlo k privlastneniu si informácie. Takéto vylúčenie ochrany v prípade nespracovaných informácií sa uvádzalo už v Bernskom dohovore o ochrane literárnych a umeleckých diel podpísanom v Berne 9. septembra 1886 (Parížsky akt z 24. júla 1971) v znení z 28. septembra 1979 (ďalej len „Bernský dohovor“), ktorý je hlavným medzinárodným nástrojom v oblasti ochrany autorských práv a ktorého článok 2 ods. 8 stanovuje, že „ochrana podľa tohto dohovoru sa nevzťahuje na denné správy ani na rozličné skutočnosti, ktoré majú povahu iba tlačových informácií“ [6].

„Resolute Support (RS)/NATO-Einsatz in Afghanistan
Train-Advise-Assist-Command (TAAC) North/Deutsches Einsatzkontingent
Die Operationsführung der afghanischen Sicherheitskräfte (Afghan National Defence and Security Forces /ANDSF) in der Nordregion konzentrierte sich im Berichtszeitraum auf die Provinz Faryab mit Schwerpunkt im Raum nördlich von Maimanah. Darüber hinaus wurden Operationen in den Provinzen Baghlan, Badakhshan, Kunduz und Takhar durchgeführt. Für den Bereich Kunduz gilt unverändert, dass das seit November 2016 gültige Sicherheitskonzept der ANDSF für das Stadtgebiet Kunduz für weitgehende Sicherheit und Stabilität sorgt.
Im Verantwortungsbereich des TAAC North kam es im Berichtszeitraum zu verschiedenen Angriffen auf Kontroll- und Sicherungsposten der ANDSF.
Deutsche Beteiligung: 1.124 Soldatinnen und Soldaten (Stand: 03.09.18).
[Resolute Support (RS)/Misia NATO v Afganistane
Operácia Train-Advise-Assist-Command (TAAC) North/nemecký kontingent
Operácia bezpečnostných afganských síl v severnom regióne sa zamerala počas relevantného obdobia na provinciu Faryab s dôrazom na región severne od Maimanahu. Operácie sa okrem toho uskutočnili v provinciách Baghlan, Badakhshan, Kunduz a Takhar. Čo sa týka regiónu Kunduz, platí bez zmeny, že bezpečnostné sily ANDSF zaisťujú pre obývanú zónu Kunduz od novembra 2016 aj naďalej rozsiahlu bezpečnosť a stabilitu.
V rámci zóny, za ktorú zodpovedá TAAC Nord, došlo počas referenčného obdobia na stanoviskách kontroly a bezpečnosti ANDSF k rôznym útokom.
Nemecká účasť: 1 124 vojakov (k 3. septembru 2018)].
Kosovo Force (KFOR)/NATO-Einsatz im Kosovo
Keine berichtenswerten Ereignisse.
Deutsche Beteiligung: 315 Soldatinnen und Soldaten (Stand: 03.09.18).
[Vojenské sily v Kosove (KFOR)/Misia NATO v Kosove
Nijaká udalosť, ktorá by vzbudzovala pozornosť.
Nemecká účasť: 315 vojakov (k 3. septembru 2018)].
…“

5 VIVANT, M., BUGUIÈRE, J.-M.: *Droit d'auteur et droits voisins*. Dalloz, Paris, 2016, s. 151.

6 Európska únia nie je zmluvnou stranou Bernského dohovoru, ale je stranou zmluvy Medzinárodnej organizácie duševného vlastníctva (WIPO) o autorskom práve podpísanej v Ženeve 20. decembra 1996 a účinnej od 6. marca 2002, ktorá zmluvným štátom ukladá povinnosť dodržiavať články 1 až 12 tejto zmluvy (pozri rozhodnutie Rady 2000/278/ES zo 16. marca 2000 o schválení Zmluvy o autorských právach WIPO a Zmluvy WIPO o výkone a fonogramoch v mene Európskeho spoločenstva, Ú. v. ES L 89, 2000, s. 6; Mim. vyd. 11/033, s. 208). Akty práva Únie týkajúce sa autorského práva sa preto majú vykladať s ohľadom na uvedenú zmluvu (pozri rozsudok zo 7. decembra 2006, SGAE, C-306/05, EU:C:2006:764, body 34 a 35).

17. Okrem toho, aby sa vyjadrenie považovalo za „dielo“ v zmysle autorského práva, je potrebné, aby bolo „pôvodné v tom zmysle, že je výsledkom autorovej vlastnej duševnej tvorby“[7]. Túto podmienku uplatniteľnosti autorského práva harmonizovaného právom Únie, a najmä smernicou 2001/29, stanovil Súdny dvor s ohľadom na ciele tejto smernice, ako aj s ohľadom na ciele Bernského dohovoru. Uvedená podmienka však nie je novinkou zavedenou právom Únie: uvádza sa totiž vo väčšine vnútroštátnych právnych úprav autorského práva, teda prinajmenšom v systémoch kontinentálneho práva.[8] Istým spôsobom je teda súčasťou právnych tradícií členských štátov.

18. V autorskom práve Únie je slovné spojenie „výsledok autorovej vlastnej duševnej tvorby“ základným prvkom definície diela, ktorá je ako taká autonómnym pojmom práva Únie. Táto definícia bola následne rozvinutá v neskoršej judikatúre Súdneho dvora v rozsudku Infopaq International[9]. Súdny dvor vysvetlil, že dielo je vlastným duševným výtvorom autora, ak dochádza k výrazu jeho osobnosti. To platí v prípade, že autor mohol pri vytváraní diela vyjadriť svoje tvorivé schopnosti prostredníctvom slobodných a tvorivých rozhodnutí.[10] Naproti tomu v prípade, ak je vyjadrenie zložiek sporného objektu dané ich technickou funkciou, kritérium pôvodnosti nie je splnené, keďže jednotlivé spôsoby realizácie danej myšlienky sú natoľko obmedzené, že myšlienka a jej vyjadrenie splývajú. Takáto situácia neumožňuje autorovi vyjadriť jeho tvorivosť originálnym spôsobom a dospieť k výsledku, ktorý predstavuje autorov vlastný duševný výtvor.[11] Len samotný duševný výkon autora v zmysle vyššie uvedenej definície sa podieľa na kvalite diela, ktoré možno chrániť autorským právom. Skutočnosti, akými je podstatné úsilie a schopnosti autora, nemôžu ako také odôvodniť ochranu autorským právom, ak toto úsilie a tieto schopnosti nevyjadrujú nijakú originalitu.[12]

19. Uplatnenie týchto kritérií v prejednávanej veci vzbudzuje vážne pochybnosti v súvislosti s posúdením sporných dokumentov ako diel v zmysle výkladu autorského práva Únie Súdnym dvorom. Zdá sa mi totiž nepravdepodobné, že by autor alebo autori týchto dokumentov, ktorí nám síce nie sú známi, ale pravdepodobne ide o úradníkov alebo dôstojníkov spolkovej armády, mali možnosť voľného a tvorivého výberu, aby pri tvorbe týchto dokumentov vyjadrili svoje tvorivé schopnosti. Keďže ide o dokumenty, ktoré majú výlučne informatívnu povahu a sú nevyhnutne formulované v jednoduchom a neutrálnom jazyku, ich obsah závisí v celom rozsahu od informácií, ktoré obsahujú, a to do tej miery, že tieto informácie splývajú so spôsobom ich vyjadrenia, čo vylučuje akúkoľvek originalitu. Vypracovanie týchto dokumentov si nepochybne vyžaduje určité úsilie a schopnosti, avšak tieto skutočnosti samy osebe nemôžu odôvodniť priznanie ochrany podľa autorského práva. Počas diskusie o tejto otázke na pojednávaní poukázali účastníci konania aj na to, že štruktúra sporných dokumentov by sama osebe mohla byť chránená autorským právom. Táto štruktúra však spočíva v pravidelnom predkladaní informácií týkajúcich sa každej zahraničnej misie, na ktorej sa zúčastňuje spolková armáda. Štruktúra týchto správ sa mi preto nezdá byť tvorivejšia ako ich obsah.

7 Rozsudok zo 16. júla 2009, Infopaq International (C-5/08, EU:C:2009:465, bod 37).

8 Takýto prípad predstavuje najmä nemecké právo, v rámci ktorého § 2 ods. 2 UrhG stanovuje, že „za diela v zmysle tohto zákona sa považujú výlučne výsledky osobnej duševnej tvorby“. Takýto koncept nachádza svoje vyjadrenie v pojme „pôvodný“ používanom vo francúzskom autorskom práve [rozsudok Cour de cassation, Assemblée plénière (Kasačný súd rozhodujúci v pléne, Francúzsko) zo 7. marca 1986, Babolat v. Pachot, č. 83-10477, uverejnený vo vestníku], ako aj v poľskom práve [článok 1 ods. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (zákon o autorskom práve a s ním súvisiacich právach) zo 4. februára 1994] alebo ešte v španielskom práve [článok 10 Ley de Propiedad Intelectual (zákon o práve duševného vlastníctva) z 24. apríla 1996]. Iný prípad predstavuje systém copyright v anglosaskom práve.

9 Rozsudok zo 16. júla 2009 (C-5/08, EU:C:2009:465).

10 Rozsudok z 1. decembra 2011, Painer (C-145/10, EU:C:2011:798, body 88 a 89).

11 Rozsudok z 22. decembra 2010, Bezpečnostní softwarová asociace (C-393/09, EU:C:2010:816, body 49 a 50).

12 Rozsudok z 1. marca 2012, Football Dataco a i. (C-604/10, EU:C:2012:115, bod 33).

20. Pochybnosti týkajúce sa posúdenia sporných dokumentov ako diel ochraniteľných autorským právom vyjadrila predovšetkým Funke Medien, a to jednak v spore vo veci samej a jednak v tomto konaní. Vnútroštátny súd informuje, že súdy nižšieho stupňa v rámci konania vo veci samej o tejto otázke nerozhodli.[13] Domnieva sa však, že nie je vhodné vrátiť vec odvolaciemu súdu na účely objasnenia tejto otázky v rozsahu, v akom by z odpovedí Súdneho dvora na prejudiciálne otázky vyplynulo, že uvedeným dokumentom nemožno priznať ochranu podľa autorského práva.

21. Chápem záujem na hospodárnosti konania. Prejudiciálne otázky v tejto veci sa však týkajú zásadných právnych problémov prítomných vo vzťahoch medzi autorským právom a základnými právami, ktoré by mohli viesť k spochybneniu zákonnosti, ba dokonca platnosti autorského práva s ohľadom na tieto základné práva. Väčšina týchto problémov pritom vyplýva z neobvyklej povahy sporných dokumentov ako predmetu autorského práva, keďže ich obsah je výlučne informatívny, sú a zostávajú vlastníctvom štátu a majú dôvernú povahu. Podľa môjho názoru by preto pred samotným posúdením týchto zásadných problémov bolo prinajmenšom vhodné sa ubezpečiť, že sporné dokumenty skutočne patria do pôsobnosti autorských práv a všeobecne do pôsobnosti práva Únie.

22. Je nesporné, že posúdenie dotknutých dokumentov ako „diel“ v zmysle autorského práva harmonizovaného právom Únie, je skutkovým posúdením, ktoré prináleží vykonať výlučne vnútroštátnym súdom. Domnievam sa však, že vzhľadom na vyššie uvádzané pochybnosti, ktoré zjavne má aj vnútroštátny súd, pokiaľ ide o otázku uplatniteľnosti autorského práva Únie na uvedené dokumenty, by sa Súdny dvor mohol prikloniť k tomu, že s ohľadom na ustálenú judikatúru vyhlási prejudiciálne otázky v tejto veci za neprípustné, pretože v tomto štádiu konania pred vnútroštátnymi súdmi majú hypotetickú povahu, keďže vychádzajú z predpokladu, ktorý nebol predmetom posúdenia vnútroštátneho súdu.[14]

23. Pre prípad, že by sa Súdny dvor nestotožnil s týmto návrhom, sa teraz budem venovať meritórnemu posúdeniu veci samej.

Úvodné poznámky k podstate prejudiciálnych otázok

24. Všetky otázky položené v tomto konaní určitým spôsobom súvisia s problematikou vzťahu medzi autorským právom harmonizovaným na základe smernice 2001/29 a základnými právami, najmä slobodou prejavu, ktorej poskytuje ochranu článok 11 Charty.

25. Svojou prvou prejudiciálnou otázkou položenou v spojení s judikatúrou Bundesverfassungsgericht (Ústavný súd, Nemecko) sa vnútroštátny súd snaží zistiť, či ustanovenia nemeckého práva, ktorými sa má zaistiť prevzatie smernice 2001/29, treba vykladať výlučne s ohľadom na základné práva vyplývajúce z právneho poriadku Únie alebo aj s ohľadom na základné práva, ktoré sa uplatňujú na úrovni vnútroštátneho ústavného práva.

26. Druhá prejudiciálna otázka sa týka spôsobu, akým sa má prihliadať na základné práva pri výklade výnimiek a obmedzení autorského práva stanovených smernicou 2001/29. Hoci táto otázka nie je takto formulovaná výslovne, z jej znenia možno vyvodiť, že vnútroštátny súd sa pýta, či zohľadnenie základných práv, a konkrétne práva na informácie, môže viesť k takému výkladu týchto výnimiek, ktorý by zahŕňal aj použitie sporných dokumentov vo veci samej.

13 Vnútroštátny súd uvádza iba to, že uvedené dokumenty ako verejné publikácie, nie sú podľa článku 5 ods. 2 UrhG *a priori* vylúčené z ochrany autorským právom. Je to pochopiteľné, pretože ide o dôverné dokumenty, ktoré teda nie sú určené verejnosti. Na to, aby verejný dokument mohol požívať ochranu autorského práva, však nestačí, aby nebol vylúčený z pôsobnosti tejto ochrany v zmysle uvedeného ustanovenia. Okrem toho sa ešte vyžaduje, aby spĺňal kritériá diela podľa tohto práva. Toto hľadisko však nebolo objasnené v rámci sporu vo veci samej.

14 Pozri najmä rozsudok z 18. decembra 2014, Schoenimport „Italmoda“ Mariano Previti a i. (C-131/13, C-163/13 a C-164/13, EU:C:2014:2455, body 31 a 39).

27. Tretia prejudiciálna otázka sa napokon týka problému prípadnej existencie iných výnimiek alebo obmedzení autorského práva, ktoré sa neuvádzajú v ustanoveniach smernice 2001/29 (ani v nijakom inom akte Únie), ale ktoré by boli nevyhnutné pre zabezpečenie dodržiavania základných práv.

28. Tieto tri otázky, ktoré sú položené veľmi všeobecne, boli vznesené aj v ďalších dvoch právnych veciach, o ktorých sa v súčasnosti vedie konanie pred Súdnym dvorom, a ktoré sa začali na základe návrhov na začatie prejudiciálneho konania predložených tým istým vnútroštátnym súdom.[15] Tieto tri konania však vychádzajú z úplne iných skutkových okolností a dotýkajú sa úplne odlišných základných práv. Ďalších skutkových a právnych okolností, ktoré by prichádzali do úvahy a ktoré by odôvodňovali predloženie rovnakých všeobecných otázok o vzťahu medzi autorským právom a základnými právami, je pravdepodobne neobmedzené množstvo.

29. Nepovažujem preto za vhodné analyzovať problém, o ktorom sa vedie spor vo veci samej, takýmto všeobecným spôsobom. Akákoľvek odpoveď formulovaná všeobecne a bez ohľadu na prípadný stret medzi autorským právom a základným právom, by podľa môjho názoru bola buď príliš rigidná, pretože by v prípade potreby neumožňovala prispôsobenie systému autorského práva, alebo príliš nedôsledná, pretože by ju bolo možné kedykoľvek spochybniť, čo by následne viedlo k strate akejkoľvek právnej istoty.

30. Uvedené platí o to viac, ako rozoberiem nižšie, že už samotné autorské právo obsahuje mechanizmy, ktorými sa má zabezpečiť dodržiavanie základných práv, a to predovšetkým v súvislosti so slobodou prejavu. Spravidla by tieto mechanizmy mali byť dostatočné bez toho, aby došlo k spochybneniu samotnej platnosti ustanovení autorského práva z hľadiska uvedených základných práv. Problém platnosti ustanovení smernice 2001/29 však nie je predmetom tohto konania a nepovažujem za potrebné sa ním zaoberať.

31. Akékoľvek porovnávanie autorského práva so základnými právami, ktoré prekračuje rámec jednoduchého výkladu ustanovení tohto práva, teda postup, ktorý je na hranici medzi výkladom a uplatňovaním zákona, treba podľa môjho názoru vykonať s ohľadom na okolnosti každého jednotlivého prípadu. Takýto prístup založený na individuálnom posúdení každého jednotlivého prípadu umožňuje uplatniť zásadu proporcionality s najväčšou presnosťou a týmto spôsobom zabrániť neoprávneným zásahom jednak do autorských práv a jednak do základných práv.

32. Spor vo veci samej sa týka uplatnenia autorského práva v prípade, ktorý je z viacerých hľadísk špecifický. V prvom rade sú predmetom ochrany štátne dokumenty, ktoré majú, ako už bolo uvedené vyššie, výlučne informatívnu povahu. Je preto náročné odlíšiť tieto dokumenty, ako predmet autorského práva, od informácií, ktoré obsahujú. V druhom rade je majiteľom predmetného autorského práva štát, teda subjekt, ktorý z hľadiska základných práv nie je oprávnenou osobou ale povinnou osobou. Napokon v treťom rade, ak sa v tomto prípade využívajú mechanizmy ochrany autorského práva, deklarovaným sledovaným cieľom nie je použitie diela, ale ochrana dôverných informácií, ktoré obsahuje. Z týchto dôvodov by obmedzenie odpovede na prejudiciálne otázky, tak ako ich formuloval vnútroštátny súd, podľa môjho názoru neumožnilo poskytnutie vhodného riešenia problému, s ktorým sa má tento súd vysporiadať.

33. Súdnemu dvoru preto navrhujem, aby s cieľom poskytnúť vnútroštátnemu súdu užitočnú odpoveď pre vyriešenie konkrétneho sporu, o ktorom koná vo veci samej, preformuloval prejudiciálne otázky tak, že sa nimi bude zaoberať spoločne, pričom nebude vychádzať z autorského práva Spolkovej republiky Nemecko, ale bude sa opierať o slobodu prejavu spoločnosti Funke Medien. Domnievam sa totiž, že vnútroštátny súd sa v podstate pýta, či sa má článok 11 Charty vykladať v tom zmysle, že bráni tomu, aby sa členský štát odvolával na svoje autorské právo k dokumentom, aké sú predmetom sporu vo veci samej, s cieľom obmedziť slobodu prejavu upravenú v tomto článku.

15 Ide o konania vo veciach C-476/17, Pelham, a C-516/17, Spiegel Online.

Autorské právo a sloboda prejavu

34. Podľa článku 11 Charty „sloboda prijímať a rozširovať informácie“ je súčasťou slobody prejavu a práva na informácie, ktoré upravuje tento článok. Odsek 2 tohto článku dopĺňa slobodu médií. Toto právo je zodpovedajúcim spôsobom upravené v Európskom dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd podpísanom v Ríme 4. novembra 1950 (ďalej len „EDĽP“), ktorý vo svojom článku 10 definuje slobodu prejavu pomocou rovnakých pojmov, ako používa článok 11 ods. 1 Charty.

35. Na rozdiel od toho autorské právo harmonizované právom Únie vyhradzuje autorom výlučné právo udeliť súhlas alebo zakázať rozmnožovanie a verejný prenos ich diel. Aj napriek tomu, ako som podrobnejšie uviedol neskôr, že autorské právo nechráni informácie alebo myšlienky zahrnuté v dielach, ale spôsoby ich vyjadrenia, je prirodzené, že toto právo sa nevyhnutne musí dostať do rozporu so slobodou prejavu. Po prvé prenos diela chráneného autorským právom, či už sa uskutočňuje prostredníctvom autora, s jeho povolením alebo bez jeho povolenia, sa totiž nepochybne dotýka pôsobnosti uvedenej slobody. Po druhé aj keď dielo nie je jediným alebo hlavným predmetom prenosu, prenos niektorých myšlienok možno v niektorých prípadoch vykonať len veľmi ťažko, resp. vôbec bez toho, aby došlo zároveň k prenosu, čo i len časti diela inej osoby. Vezmime si ako príklad umeleckú kritiku. Napríklad v prípade požiadavky získania predchádzajúceho súhlasu autora (ak sa autorovi zároveň ponecháva právo odmietnuť udelenie súhlasu), obmedzuje autorské právo nevyhnutne slobodu prejavu.

36. Vo všeobecnosti sa uznáva, že samotné autorské právo zahŕňa mechanizmy, ktoré umožňujú vysporiadať sa s prípadnými rozpormi medzi základnými právami, najmä slobodou prejavu, a autorským právom.[16]

37. Predovšetkým ide o zásadu, podľa ktorej autorské právo nechráni myšlienky, ale spôsoby vyjadrenia. Takouto formou sa chráni sloboda prejavu v súvislosti so šírením a prijímaním informácií. Touto zásadou som sa už zaoberal v časti týkajúcej sa prípustnosti prejudiciálnych otázok,[17] a preto sa nebudem opakovať.

38. Po druhé súlad autorského práva so základnými právami sa dosahuje prostredníctvom rôznych výnimiek. Tieto výnimky umožňujú používanie diel v rôznych situáciách, ktoré môžu patriť do pôsobnosti rôznych práv a základných slobôd bez toho, aby sa autorom odňala podstata ich práv, teda rešpektovanie vzťahu, ktorý ich spája s ich dielami a možnosť využívať tieto diela na hospodárske účely.

39. V práve Únie boli výnimky z autorského práva harmonizované najmä prostredníctvom článku 5 smernice 2001/29. Je pravda, že tieto výnimky majú fakultatívnu povahu, keďže formálne nie sú členské štáty povinné upraviť ich vo svojom vnútroštátnom práve. Podľa môjho názoru však ide skôr o prostriedok normotvorcu Únie, ktorým sa má členským štátom poskytnúť väčšia miera flexibility pri uplatňovaní týchto výnimiek, než o skutočnú možnosť tieto výnimky upraviť či neupraviť. Autorské právo totiž existovalo v právnych systémoch členských štátoch už dávno predtým, ako bolo na úrovni Únie harmonizované prostredníctvom smernice 2001/29. Navyše ide o samotný cieľ takejto

16 Pozri najmä BARTA, J., MARKIEWICZ, R.: *Prawo autorskie*. Wolters Kluwer, Varsovie, 2016, s. 635 a nasl., a VIVANT, M., BUGUIÈRE, J. M.: *Droit d'auteur et droits voisins*. Dalloz, Paris, 2016, s. 519 a nasl. Pozri tiež napríklad GEIGER, C., IZYUMENKO, E.: Copyright on the human rights' trial: redefining the boundaries of exclusivity through freedom of expression. In: *International Review of Intellectual Property and Competition Law*, vol. 45 (2014), s. 316 – 342, a LUCAS, A., GINSBURG, J. C.: Droit d'auteur, liberté d'expression et libre accès à l'information (étude comparée de droit américain et européen). In: *Revue internationale du droit d'auteur*, zväzok 249 (2016), s. 4 – 153.

17 Pozri body 15 a 16 vyššie.

harmonizácie.[18] Normotvorca Únie však zjavne nechcel narušiť rôzne tradície a formulácie výnimiek, ktoré sa vyvinuli vo vnútroštátnych právnych systémoch. Uvedené nič nemení na tej skutočnosti, že väčšina výnimiek upravených v článku 5 smernice 2001/29 existuje v určitej podobe vo všetkých vnútroštátnych právnych úpravách autorského práva členských štátov.[19]

40. Obvykle takéto vnútroštátne hranice autorského práva umožňujú docieliť z celkového hľadiska dostatočný súlad medzi základnými právami a slobodami a výlučnými právami autorov, pokiaľ ide o používanie ich diel. To však nič nemení na skutočnosti, že uplatnenie autorského práva, rovnako ako uplatnenie akéhokoľvek iného práva, podlieha bez ohľadu na existenciu týchto hraníc aj naďalej požiadavkám dodržiavania základných práv, pričom splnenie tejto požiadavky môže podliehať súdnemu preskúmaniu. V prípade, ak by sa preukázalo, že existujú systémové nedostatky v ochrane základného práva voči autorskému právu, takéto nedostatky by spochybnili platnosť autorského práva a bolo by potrebné si položiť otázku o potrebe prijatia legislatívnych zmien. Môžu však nastať výnimočné situácie, keď autorské právo, ktoré by za iných okolností mohlo odôvodnene požívať zákonnú a súdnu ochranu, musí ustúpiť vyššiemu záujmu, ktorý spočíva v uplatnení základného práva alebo slobody.

41. Existenciu takéhoto obmedzenia autorského práva nedávno pripomenul Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESĽP“). ESĽP v dvoch rozhodnutiach[20] dospel k záveru, že žaloba v oblasti ochrany autorských práv štátu, ktorý je zmluvnou stranou EDĽP, podliehala preskúmaniu súladu tohto práva so slobodou prejavu upravenou v článku 10 EDĽP. V týchto dvoch vyššie uvedených konaniach ESĽP nekonštatoval porušenie slobody prejavu. Vzhľadom na povahu sporného prenosu (ktorý sa uskutočnil na obchodné účely) a práva iných osôb, ktoré boli dotknuté (držitelia autorských práv), totiž ESĽP dospel k záveru, že žalobcovia (teda zmluvné štáty EDĽP) disponovali širokou mierou voľnej úvahy, pokiaľ ide o v demokratickej spoločnosti nevyhnutné obmedzenia uvedenej slobody vyplývajúce z autorského práva.

42. Za okolností, ktoré sa líšia od okolností v oboch vyššie uvedených veciach, by však výsledok posúdenia mohol byť iný, a to najmä v prípade, ak sa prenos údajne chráneného diela tak ako v prejednávanej veci podieľal na diskusii týkajúcej sa všeobecného záujmu a keď sú predmetom diela oficiálne štátne dokumenty, ktoré majú informatívnu povahu. Navrhujem preto Súdnemu dvoru, aby použil podobné odôvodnenie ako ESĽP.

43. Tento návrh podporuje ešte aj tá skutočnosť, že podľa článku 52 ods. 3 Charty v rozsahu, v akom Charta upravuje práva zodpovedajúce právam zaručeným EDĽP, majú tieto práva rovnaký význam a pôsobnosť ako im priznáva EDĽP. V tomto ohľade zodpovedá článok 11 Charty článku 10 EDĽP.[21] Samozrejme, ako poznamenáva vnútroštátny súd vo svojom návrhu, Súdny dvor rozhodol, že keďže EDĽP nebol formálne začlenený do právneho poriadku Únie, platnosť ustanovení práva Únie, ako aj vnútroštátnych ustanovení, sa musí posudzovať výlučne s ohľadom na ustanovenia Charty.[22] To však ešte neznamená, že na EDĽP tak, ako ho vykladá ESĽP, nemožno prihliadať pri výklade Charty na účely takéhoto posúdenia.[23] V takomto prípade by totiž článok 52 ods. 3 Charty úplne stratil svoj význam.

18 Pozri odôvodnenia 6 a 7 smernice 2001/29.

19 Snáď opäť okrem Spojeného kráľovstva, kde v súlade s tradíciou anglosaského *copyright* sa vyvinula koncepcia *fair use*, teda všeobecné obmedzenie autorského práva, ktoré sa uplatní podľa konkrétneho prípadu.

20 Rozsudok ESĽP, 10. januára 2013, Ashby Donald a i. v Francúzsko (CE:ECHR:2013:0110JUD003676908) a rozsudok ESĽP, 19. februára 2013 Fredrik Neij a Peter Sunde Kolmisoppi v. Švédsko (CE:ECHR:2013:0219DEC004039712).

21 Pozri vysvetlivky k článku 52 Charty.

22 Pozri v tejto súvislosti rozsudky z 15. februára 2016, N. (C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, body 45 a 46 a citovaná judikatúra), ako aj z 5. apríla 2017, Orsi a Baldetti (C-217/15 a C-350/15, EU:C:2017:264, bod 15).

23 Čo už Súdny dvor okrem iného konštatoval, pozri rozsudky z 5. októbra 2010, McB. (C-400/10 PPU, EU:C:2010:582, bod 53), a z 22. decembra 2010, DEB (C-279/09, EU:C:2010:811, bod 35).

Ochrana autorského práva k vojenským správam s ohľadom na článok 11 Charty

44. Podľa článku 51 ods. 1 Charty je táto určená okrem iného členským štátom, ak vykonávajú právo Únie. Je nepochybné, že uplatnenie ustanovení, ktorými sa zabezpečuje prebratie smernice 2001/29, nemeckými súdmi vo veci samej, patrí do výkonu práva Únie. To znamená, že takýto postup podlieha ustanoveniam Charty, a to najmä pokiaľ ide o povinnosť dodržiavať pri vykonávaní tohto práva slobodu prejavu spoločnosti Funke Medien v zmysle článku 11 Charty. Viaceré skutočnosti v tomto konaní odôvodňujú prijať záver, že ochrana sporných dokumentov autorským právom by bola v rozpore s citovaným článkom Charty.

Možné obmedzenia slobody prejavu

45. Skutočnosť, že uverejnenie dôverných dokumentov, o aké ide v spore vo veci samej, patrí do pôsobnosti slobody prejavu, nevyvoláva podľa môjho názoru nijaké pochybnosti.[24] Považujem tiež za jednoznačné, že právo, na ktoré sa odvoláva Spolková republika Nemecko, obmedzuje slobodu prejavu.[25] Tieto body nie je potrebné podrobnejšie rozoberať. Predmetné obmedzenia uvedenej slobody nie sú zakázané absolútnym spôsobom. Jednak EDĽP vo svojom článku 10 ods. 2 a jednak Charta vo svojom článku 52 ods. 1 vymenúvajú dôvody, ktorými možno ospravedlniť obmedzenia slobody prejavu a podmienky, ktoré musí takéto obmedzenie spĺňať.

46. Nebudem začínať diskusiu o prípadnej prednosti dôvodov obmedzení podľa EDĽP pred dôvodmi podľa Charty v prípade, ak ide o slobody, ktorým obidva právne nástroje poskytujú porovnateľnú ochranu.[26] Navrhujem skôr, aby sa tieto dôvody považovali za porovnateľné, čo podľa môjho názoru najlepšie zodpovedá slovnému spojeniu uvedenému v článku 52 ods. 3 Charty, podľa ktorého sa porovnateľným právam v oboch právnych nástrojoch musí priznať rovnaký význam a pôsobnosť.

47. Čo sa týka obmedzenia slobody prejavu v situácii, o akú ide vo veci samej, najzjavnejším dôvodom tohto obmedzenia je zrejme snaha zabrániť zverejneniu dôverných informácií súvisiacich s požiadavkami národnej bezpečnosti. Tieto dva dôvody obmedzenia slobody prejavu výslovne stanovuje článok 10 ods. 2 EDĽP.

48. Charta už nie je natoľko jednoznačná: jej článok 52 ods. 1 odkazuje len všeobecným spôsobom na „ciele všeobecného záujmu, ktoré sú uznané Úniou“. Podľa vysvetliviek k článku 52 Charty však tieto záujmy zahŕňajú okrem iných cieľov Únie uvedených v článku 3 ZEÚ, aj záujmy členských štátov, ktoré musí Únia rešpektovať. Predovšetkým sa v tejto vysvetlivke odkazuje výslovne na článok 346 ZFEÚ, podľa ktorého „žiaden členský štát nie je povinný poskytovať informácie, ktorých sprístupnenie odporuje podľa jeho názoru základným záujmom jeho bezpečnosti“. Zachovanie národnej bezpečnosti sa tiež považuje za „základné štátne funkcie“, ktoré je Únia v súlade s článkom 4 ods. 2 ZEÚ povinná rešpektovať.

49. Z uvedeného vyplýva, že ochrana dôvernosti niektorých informácií na účely zachovania národnej bezpečnosti, je legitímnym dôvodom obmedzenia slobody prejavu jednak z pohľadu EDĽP a jednak z pohľadu Charty. Spor vo veci samej sa však netýka ochrany sporných dokumentov ako dôverných informácií, ale ako predmetov autorského práva. V súlade s výslovným tvrdením, ktoré uviedol zástupca nemeckej vlády na pojednávaní, Spolková republika Nemecko aj napriek tomu, že jediným cieľom žaloby namierenej proti spoločnosti Funke Medien je ochrana dôverných informácií uvedených v predmetných dokumentoch, zastávala názor, že hrozba pre bezpečnosť štátu, ktorá by vyplynula z ich

24 Pozri najmä okrem iného rozsudok ESĽP, 19. januára 2016, Görmüş a i. v. Turecko (CE:ECHR:2016:0119JUD004908507, bod 32).

25 Pozri rozsudok ESĽP, 10. januára 2013, Ashby Donald a i. v. Francúzsko (CE:ECHR:2013:0110JUD003676908, bod 34).

26 Podrobné posúdenie tejto problematiky uskutočnil PEERS, S. In: PEERS, S., a i. (ed.): *The EU Charter of Fundamental Rights. A Commentary*. Hart Publishing, Oxford 2014, s. 1515 – 1521.

zverejnenia, nedosahovala taký stupeň, ktorý by odôvodňoval zásah do slobody prejavu a slobody tlače. Preto namiesto začatia trestného stíhania z dôvodu vyzradenia dôverných informácií využil tento členský štát cestu „neobvyklého“ práva, konkrétne formu ochrany jeho autorského práva k týmto dokumentom.

50. Treba preto posúdiť, či ochrana tohto autorského práva môže s ohľadom na článok 10 EDĽP a článok 11 Charty odôvodňovať zásah do slobody prejavu.

Autorské právo štátu k vojenským správam ako dôvod, ktorým možno ospravedlniť obmedzenie slobody prejavu

51. Výkon autorského práva ako subjektívneho práva sa obvykle nespája s nijakým všeobecným záujmom. Majiteľ práva, ktorý sa odvoláva na svoje autorské právo, nekoná vo všeobecnom záujme, ale sleduje len svoj osobný záujem. To znamená, že ak aj možno autorským právom ospravedlniť obmedzenie základných práv, akým je sloboda prejavu, je to z dôvodu ochrany práv iných, t. j. z dôvodu upraveného v článku 10 ods. 2 EDĽP a v článku 52 ods. 1 Charty. [27]

52. Za takéto práva iných sa považujú predovšetkým práva a slobody zaručené EDĽP a Chartou. Takáto situácia, keď dochádza k stretu rôznych základných práv, si vyžaduje ich vyváženie. [28] Autorské právo ako právo duševného vlastníctva sa na účely tejto ochrany považuje za vlastnícke právo zaručené v súlade s prvým článkom dodatkového protokolu k EDĽP a článkom 17 Charty. [29] Súdny dvor opakovane uznal potrebu zabezpečiť spravodlivú rovnováhu medzi právom duševného vlastníctva, vrátane autorského práva, a inými základnými právami zaručenými Chartou. [30]

53. Nezdá sa mi však, že by takúto logiku bolo možné uplatniť v špecifickej situácii, kde je tak ako v prejednávanej veci vlastníkom autorského práva členský štát. Členské štáty sa rovnako ako zmluvné štáty EDĽP z hľadiska základných práv nepovažujú za oprávnené osoby, ale za povinné subjekty. Dodržiavať a chrániť tieto práva nie sú povinné vo svoj vlastný prospech, ale v prospech osôb podliehajúcich súdnej právomoci. Voči komu by totiž členské štáty chránili svoje základné práva? Zjavne nie samy voči sebe, čiže voči osobám podliehajúcim súdnej právomoci. Takýto postup by bol v rozpore so samotnou logikou základných práv, ktorá existuje už od čias Deklarácie práv človeka a občana z roku 1789 a ktorá nespočíva v ochrane verejnej moci voči jednotlivcovi, ale v ochrane jednotlivca voči verejnej moci.

54. Samozrejme tým nechcem povedať, že štátu nemožno priznať vlastnícke právo podľa *občianskoprávnych predpisov*, vrátane práva duševného vlastníctva. Štát sa však nemôže odvolávať na *základné* vlastnícke právo s cieľom obmedziť iné základné právo zabezpečené EDĽP alebo Chartou.

55. Okrem toho, aj keby sa vychádzalo z predpokladu, že práva iných uvedené v článku 10 ods. 2 EDĽP a v článku 52 ods. 1 Charty zahŕňajú ako možné odôvodnenie obmedzenia slobody prejavu, okrem práv chránených týmito právnymi nástrojmi aj iné práva, z rovnakých dôvodov, ako som už uviedol vyššie sa domnievam, že takéto odôvodnenie sa nemôže odvolávať na práva samotného členského štátu. Ak by sa totiž členský štát mohol odvolávať na svoje individuálne práva, ktoré sa líšia od všeobecného záujmu s cieľom obmedziť základné práva, viedlo by to k zániku posledných uvedených práv.

27 Charta presnejšie hovorí o „právach a slobodách iných“, kým ESĽP sa odvoláva iba na „práva“. Domnievam sa však, že tieto pojmy sú rovnocenné.

28 Pozri v tomto zmysle rozsudok ESĽP, 10. januára 2013, Ashby Donald a i. v. Francúzsko (CE:ECHR:2013:0110JUD003676908, bod 40). Pozri tiež PEERS, S.: c. d., s. 1475.

29 Článok 17 Charty vo svojom odseku 2 dokonca uvádza výslovne pojem duševné vlastníctvo.

30 Pozri ako aktuálny príklad rozsudok z 15. septembra 2016, Mc Fadden (C-484/14, EU:C:2016:689, body 82 až 84).

56. To znamená, že jediný dôvod, ktorý členský štát môže uplatniť ako ospravedlnenie obmedzenia základného práva zaručeného EDĽP alebo Chartou, predstavuje všeobecný záujem. Ako som však už uviedol vyššie, v prejednávanej veci Spolková republika Nemecko zastávala názor, že obmedzenie slobody prejavu a slobody tlače, ktoré by vyplynuli z trestného stíhania spoločnosti Funke Medien za zverejnenie sporných dokumentov vo veci samej, by bolo neprimerané vo vzťahu k všeobecnému záujmu, ktorý spočíva v ochrane dôvernosti uvedených dokumentov. V takejto situácii sa členský štát nemôže namiesto všeobecného záujmu odvolávať na svoje autorské právo.

57. Aj v prípade, ak by sa takáto prekážka prekonala napríklad na základe predpokladu, že ochrana autorského práva štátu je súčasťou všeobecného záujmu, čo však považujem za sporné, jednak článok 10 ods. 2 EDĽP a jednak článok 52 ods. 1 Charty stanovujú podmienku, že obmedzenia slobody prejavu musia byť nevyhnutné.[31] V prejednávanej veci však táto podmienka zjavne nie je splnená.

Potreba chrániť autorské právo k vojenským správam

58. Autorským právom sa uskutočňujú dva hlavné ciele. Prvým je ochrana osobného vzťahu, ktorý spája autora s jeho dielom ako výsledkom jeho duševnej tvorby, a teda istým spôsobom s vyjadrením jeho osobnosti. Ide najmä o oblasť osobnostných práv. Druhým cieľom je umožniť autorom, aby svoje diela využívali na hospodárske účely a aby mali príjem zo svojho tvorivého úsilia. Ide o oblasť majetkových práv, ktorá je predmetom harmonizácie na úrovni práva Únie. Na to, aby bolo možné považovať obmedzenie slobody prejavu vyplývajúce z autorského práva za nevyhnutné, musí zodpovedať prinajmenšom jednému z týchto dvoch cieľov. Domnievam sa však, že ochrana vojenských správ, o aké ide vo veci samej, autorským právom nezodpovedá ani jednému z nich.

59. Po prvé, čo sa týka ochrany vzťahu autora k jeho dielu, treba poznamenať, že aj keby Spolková republika Nemecko mohla byť na základe istej formy právnej fikcie považovaná za majiteľa autorských práv k sporným dokumentom, z pochopiteľných dôvodov nie je ich autorom. Skutočný redaktor, resp. redaktori sú celkom neznámi, keďže sporné dokumenty sú vypracovávané priebežne a musia prejsť, tak ako každý verejný dokument, hierarchickou kontrolou. Títo redaktori nepracujú na dokumentoch alebo ich častiach v rámci svojej osobnej tvorivej činnosti, ale v rámci svojich pracovných povinností ako úradníci alebo vojenskí dôstojníci.[32] V pravom zmysle slova teda neexistuje skutočný autor týchto dokumentov vo význame, ktorý tomuto pojmu priznáva autorské právo, a preto nemožno hovoriť o ochrane vzťahu autora k jeho dielu.

60. Je pravda, ako potvrdzuje aj odôvodnenie 19 smernice 2001/29, že osobnostné práva nepatria do pôsobnosti tejto smernice a ani celkovo do pôsobnosti práva Únie. Napriek tomu však autorské práva, jednak osobnostné a jednak majetkové, nachádzajú svoj pôvod a odôvodnenie v osobitnom vzťahu, ktorý spája autora s jeho dielom. Bez autora totiž neexistujú autorské práva, a to ani osobnostné, ani majetkové.

61. Po druhé, čo sa týka hospodárskeho využitia, ukázalo sa, že jediným cieľom žaloby podanej Spolkovou republikou Nemecko vo veci samej nebola ochrana dôvernosti sporných dokumentov ako celku, keďže jedna verzia týchto dokumentov bola uverejnená v podobe UdÖ, ale len ochrana niektorých informácií považovaných za citlivé. Takýto postup je však úplne mimo rámca cieľov sledovaných autorským právom. Autorské právo sa teda v tomto konaní uplatňuje na účely dosiahnutia cieľov, s ktorými nijako nesúvisí.

31 Dohovor dodáva „v demokratickej spoločnosti“, čo Charta pravdepodobne prebrala. V tomto ohľade sa nezaoberám požiadavkou právnej povahy obmedzení, pretože ochrana autorského práva vyplýva nesporne zo zákona.

32 Pozri tiež moje poznámky týkajúce sa povahy týchto dokumentov ako diela v časti týchto návrhov venovanej prípustnosti prejudiciálnych otázok.

62. Z toho vyplýva, že Spolková republika Nemecko, ktorá sa domnievala, že záujem na ochrane sporných dokumentov ako dôverných informácií neodôvodňoval obmedzenie slobody prejavu, ktoré z neho vyplynulo, sa rozhodla dosiahnuť rovnaký výsledok uplatnením svojho autorského práva k týmto dokumentom bez ohľadu na to, že autorské právo sleduje úplne iné ciele, a okrem toho sa ani nepreukázalo, že tieto dokumenty sa považujú za dielo podľa tohto práva.

63. Podľa môjho názoru s takouto praktikou nemožno súhlasiť.

64. Obmedzenie slobody prejavu, ktoré by vyplynulo z ochrany sporných dokumentov autorským právom, totiž nielenže nie je nevyhnutné v demokratickej spoločnosti, ale bolo by pre túto spoločnosť dokonca nanajvýš škodlivé. Sloboda tlače ako jedna z najdôležitejších funkcií slobody prejavu, ktorá túto slobodu zahŕňa, osobitne uvedená v článku 11 ods. 2 Charty, predstavuje kontrolu moci občanmi, a je nevyhnutným znakom každej demokratickej spoločnosti. Túto kontrolu však možno vykonávať okrem iného aj zverejňovaním niektorých informácií alebo niektorých dokumentov, ktorých obsah alebo dokonca existenciu (resp. neexistenciu) by chcela verejná moc utajiť. Niektoré informácie musia nepochybne ostať utajené, a to aj v demokratickej spoločnosti, ak by ich zverejnenie ohrozilo základné záujmy štátu, a teda zároveň aj záujmy samotnej spoločnosti. Takéto informácie sa preto musia utajiť a chrániť v súlade s postupmi stanovenými na tento účel a uplatňovaných pod dozorom súdu. Nad rámec týchto postupov alebo v prípade, ak sa samotný členský štát rozhodne, že takéto postupy neuplatní, mu však nemožno dovoliť, aby sa odvolával na svoje autorské práva k akémukoľvek dokumentu s cieľom vyhnúť sa kontrole jeho činnosti.

Záver tejto časti

65. Na účely zhrnutia uvádzam, že prípadná ochrana sporných dokumentov vo veci samej autorským právom nepatrí do pôsobnosti základného práva duševného vlastníctva, a preto sa musí posudzovať len ako obmedzenie slobody prejavu upravenej v článku 11 Charty. Takéto obmedzenie nie je nevyhnutné a skutočne nezodpovedá nijakému všeobecnému záujmu, ani potrebe ochrany práv iných v zmysle článku 52 ods. 1 Charty.

66. Ak sa Súdny dvor rozhodne preskúmať prejudiciálne otázky vo veci samej, navrhujem, aby na ne odpovedal tak, že článok 11 Charty v spojení s článkom 52 ods. 1 Charty sa má vykladať v tom zmysle, že členský štát sa nemôže odvolávať na autorské práva vyplývajúce z článku 2 písm. a) a článku 3 ods. 1 smernice 2001/29 s cieľom zabrániť verejnému prenosu dôverných dokumentov pochádzajúcich od tohto členského štátu v rámci diskusie, ktorá sa vedie o otázkach všeobecného záujmu. Takýto výklad nebráni tomu, aby tento členský štát uplatnil v súlade s právom Únie iné ustanovenia svojho vnútroštátneho práva, najmä tie, ktoré sa týkajú ochrany dôverných informácií.

Prejudiciálne otázky

67. Ako som už naznačil vo svojich úvodných poznámkach, Súdnemu dvoru navrhujem, aby preformuloval prejudiciálne otázky na účely posúdenia, či autorské právo v podobe harmonizovanej právom Únie možno s ohľadom na slobodu prejavu uplatniť na sporné dokumenty vo veci samej. Takéto posúdenie, a teda aj navrhované riešenie, má prednosť pred prejudiciálnymi otázkami v podobe formulovanej v rozhodnutí vnútroštátneho súdu.

68. Prvá prejudiciálna otázka sa totiž týka diskrečnej právomoci členských štátov pri preberaní smernice 2001/29. Ako uvádza vnútroštátny súd vo svojom návrhu, táto otázka bola položená v súvislosti s judikatúrou Bundesverfassungsgericht (Spolkový ústavný súd). Podľa tejto judikatúry v prípade, ak členské štáty disponujú diskrečnou právomocou pri uplatňovaní práva Únie, musí sa toto uplatnenie posudzovať s ohľadom na základné práva v podobe vyjadrenej v nemeckej Ústave, kým v prípade, ak takáto diskrečná právomoc neexistuje, uplatní sa ako referenčný dokument výlučne

Charta. Bundesverfassungsgericht (Spolkový ústavný súd) prijal takúto judikatúru v reakcii na judikatúru Súdneho dvora.[33] Odpoveď, ktorú navrhujem, je však v celom rozsahu založená na vzťahu medzi ustanoveniami práva Únie, teda ustanoveniami smernice 2001/29 a ustanoveniami Charty bez toho, aby bolo potrebné sa zaoberať diskrečnou právomocou členských štátov.

69. Druhou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd pýta na možnosť (alebo nevyhnutnosť) zohľadniť slobodu prejavu pri výklade výnimiek z autorského práva upravených v článku 5 smernice 2001/29. Je pravda, že takéto zohľadnenie už Súdny dvor odporučil v rozsudku Deckmyn a Vrijheidsfonds[34]. Skutkové okolnosti v tejto veci sa však líšili od situácie v prejednávanej veci. Riešenie v konaní, ktoré viedlo k vyhláseniu rozsudku Deckmyn a Vrijheidsfonds, bolo založené na domnienke o uplatniteľnosti spornej výnimky v tejto veci (paródie).[35] Otázka znela, či túto výnimku možno neuplatniť z dôvodu, že oprávnené záujmy dotknutého vlastníka autorského práva odporovali jej uplatneniu.[36]

70. V prejednávanej veci sa zdá, že vnútroštátny súd sa prikláňa k širokému výkladu ovplyvnenému slobodou prejavu, samotnou pôsobnosťou a podmienkami uplatnenia výnimiek, ktoré by mohli prichádzať do úvahy. Domnievam sa však, že v prípade špecifických skutkových okolností, o aké ide v spore vo veci samej, je potrebné odmietnuť ochranu poskytovanú autorským právom, a to bez ohľadu na to, či by sa prípadne mohla uplatniť výnimka.

71. Svojou treťou otázkou vnútroštátny súd Súdnemu dvoru navrhuje, aby z dôvodu ochrany slobody prejavu zvážil možnosť uplatnenia aj iných výnimiek alebo obmedzení autorského práva, ako upravuje smernica 2001/29. Môže sa zdať, že odpoveď, ktorú navrhujem, vyhovuje návrhu uvádzanému v rámci tejto prejudiciálnej otázky. Existuje však podstatný rozdiel medzi prístupom vnútroštátneho súdu a tým, ktorý navrhujem uplatniť v týchto návrhoch. Jedna vec je totiž priznať prednosť slobode prejavu nad autorským právom v konkrétnej a obzvlášť špecifickej situácii a druhá je zaviesť do systému harmonizovaného autorského práva nad rámec ustanovení pozitívneho práva Únie upravujúceho túto oblasť výnimky a obmedzenia, ktoré by sa s ohľadom na svoju povahu stali všeobecne platnými.

72. Z týchto dôvodov navrhujem Súdnemu dvoru, aby v rámci posúdenia prejudiciálnych otázok nešiel do detailov. Navyše s ohľadom na to, že rovnaké otázky boli položené v ďalších dvoch konaniach, na ktoré som už poukázal, bude mať Súdny dvor možnosť na tieto otázky odpovedať. Uvedené dve ďalšie konania sa týkajú typických situácií použitia autorského práva, v ktorých sa naplno uplatní užitočnosť posúdenia týchto otázok.

Návrh

73. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti Súdnemu dvoru navrhujem, aby vyhlásil prejudiciálne otázky, ktoré položil Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor, Nemecko) v tomto konaní, za neprípustné alebo aby na tieto otázky odpovedal takto:

Článok 11 Charty základných práv Európskej únie v spojení s článkom 52 ods. 1 tejto Charty sa má vykladať v tom zmysle, že členský štát sa nemôže odvolávať na svoje autorské práva vyplývajúce z článku 2 písm. a) a z článku 3 ods. 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2001/29/ES z 22. mája 2001 o zosúladení niektorých aspektov autorských práv a s nimi súvisiacich práv v informačnej spoločnosti s cieľom zabrániť verejnému prenosu dôverných dokumentov

33 Najmä rozsudok z 26. februára 2013, Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105, bod 29).

34 Rozsudok z 3. septembra 2014 (C-201/13, EU:C:2014:2132, bod 2 druhý odsek výroku).

35 „Pokiaľ sporná kresba spĺňa uvedené základné znaky paródie…“ (rozsudok z 3. septembra 2014, Deckmyn a Vrijheidsfonds, C-201/13, EU:C:2014:2132, bod 2 tretí odsek výroku).

36 Rozsudok z 3. septembra 2014, Deckmyn a Vrijheidsfonds (C-201/13, EU:C:2014:2132, body 30 až 32).

pochádzajúcich od tohto členského štátu v rámci diskusie o otázkach všeobecného záujmu. Takýto výklad nebráni tomu, aby uvedený členský štát v súlade s právom Únie uplatnil iné ustanovenia svojho vnútroštátneho práva, a to najmä ustanovenia o ochrane dôverných informácií.